

BES'e aktarılan emeklilik planları

BAZI DERNEK, VAKIF, SANDIK VEYA TİCARET ŞİRKETLERİNİN ÜYELERİNE VEYA ÇALIŞANLARINA YÖNELİK EMEKLİLİK PLANLARI BULUNUYOR. BU PLANLARIN 2015 YILI SONUNA KADAR BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNE AKTARILMASI MÜMKÜN. HATTA BU AKTARIM TEŞVİK EDİLİYOR. BU NEDENLE SÖZ KONUSU İŞLEMLERE İLİŞKİN BİRÇOK VERGİ İSTİSNASI DA GETİRİLMİŞ DURUMDA.

Ülkemizde bireysel emeklilik sistemine (BES) geçişin ilk adımı, 2001 yılında çıkarılan yasa (Bireysel Emeklilik Yasası) ile atıldı. Sistemin desteklenmesi amacıyla aynı yıl vergi yasalarında da bazı değişiklikler yapıldı.

Son olarak 2012 yılında yapılan düzenleme ile ödenen katkı paylarının vergi matrahından indirilmesi uygulaması yerine, "Devlet katkısı" sistemine geçildi. Buna göre 2013 yılı başından itibaren katılımcılar tarafından ödenen katkı paylarının yüzde 25'i oranında hesaplanan tutar, devlet tarafından katılımcıların hesaplarına ekleniyor. Ancak bir takvim yılına ilişkin olarak kişi başına ödenen devlet katkısı tutarı, yıllık asgari ücretin yüzde 25'ini geçemiyor.

Devlet katkısının bir kısmı veya tamamının hak edilebilmesi, sistemde kalış süresine ve emeklilik hakkı kazanılıp kazanılmamasına göre değişiyor. Örneğin üç yıldan önce sistemden çıkılması durumunda devlet katkısı hiç alınamazken, süre uzadıkça katkı tutarı artan oranda (yüzde 15, 35 veya 60 gibi) tahsil edilebiliyor. BES'ten emeklilik hakkı kazananlar ile vefat veya maluliyet nedeniyle ayrılanlar devlet katkı tutarının tamamına hak kazanıyor. BES'ten emeklilik hakkı kazanmak ise

en az 10 yıl sistemde kalınması ve 56 yaşın doldurulması ile mümkün olabiliyor.

Yeni uygulamanın BES'e katılımı teşvik ettiği açık. Hazine Müsteşarlığı 2013 yılının ilk dört aylık döneminde sisteme yeni katılanların önceki yılın aynı dönemine göre 3,5 kata yakın arttığını ifade ediyor. Bunun yanında Emeklilik Gözetim Merkezi verilerine göre, kasım sonu itibarıyla katılımcı sayısının 4 milyon kişiyi aştığını görüyoruz. Bu katılımcıların fon tutarı ise 25 milyar liranın üzerinde.

Yeni sisteme, sadece bireysel katılımlar değil, bazı dernek, vakıf veya sandıklar ile ticaret şirketlerinden yapılabilecek aktarımlar da teşvik edilmeye çalışılıyor. Bu kurum ve kuruluşların üyelerine veya çalışanlarına yönelik emeklilik taahhütleri ile bunlara ilişkin birikimlerin BES'e aktarılması sayesinde BES'in yeni bir ivme kazanacağı düşünülüyor. Bu yazımızda söz konusu aktarımlar ile vergi istisnalarına değineceğiz.

AKTARIMIN ŞARTLARI

Bazı dernek, vakıf ve sandıklar ile tüzel kişiliği olan meslek kuruluşları ya da bazı ticaret şirketlerinin üyelerine veya çalışanlarına yönelik emeklilik taahhütleri ve buna ilişkin

birikimleri BES'e aktarmaları mümkün. Bu aktarım Bireysel Emeklilik Yasası'nın geçici 1'inci maddesi kapsamında yapılabiliyor. Bu düzenleme daha önce de vardı ve uygulaması 2012 yılında sona ermişti. Aynı yıl bu maddede yapılan yeni düzenleme ile aktarımlara ilişkin teşviklerin kapsamı genişletilerek, süresi uzatıldı.

Buna göre üyelerine veya çalışanlarına emekliliğe yönelik taahhütte bulunan bu kurum ve kuruluşlar nezdinde, 16 Nisan 2012 tarihi itibarıyla mevcut bulunan emeklilik taahhüt planları kapsamındaki yurtiçi ya da yurtdışındaki birikimler ve taahhütlere ilişkin tutarların kısmen veya tamamen bireysel emeklilik sistemine (BES) aktarılması mümkün. Ancak bu aktarım için ilgili kuruluşların yetkili organlarının karar alınmış olması ve aktarımın 31 Aralık 2015 tarihine kadar gerçekleştirilmesi gerekiyor.

Düzenleme kapsamında emeklilik sözleşmesi imzalamış olan katılımcılardan, aktarıma ilişkin olarak giriş adatı dahil herhangi bir kesinti yapılamıyor.

GELİR VERGİSİNDEN İSTİSNA

Yukarıdaki kapsamda bireysel emeklilik sistemine aktarılan tutarlar gelir vergisinden istisna olarak değerlendiriliyor. Ancak nisan ayında yayınlanan bir yasa ile BES'te uzun sürelerle kalınmasını teşvik etmek ya da sistemden erken çıkışları caydırmak amacıyla, istisna olarak değerlendirilen bu tutarların bazı hallerde vergi kesintisine tabi tutulabileceğine ilişkin düzenleme yapıldı.

Buna göre, aktarım tarihinden itibaren üç yıl içerisinde aktarılan birikimlerin katılımcı tarafından alınarak sistemden çıkılması durumunda, aktarım nedeniyle istisnadan yararlanılan tutar üzerinden yüzde 3,75 oranında gelir vergisi kesintisi (tevkifat) yapılacak. Tevkifat

uygulanmasında tutarın bir kısmının ya da tamamının çekilmesinin bir önemi bulunmuyor. Aktarılan birikimlerin küçük bir kısmının çekilmesi durumunda dahi, aktarım nedeniyle istisnadan yararlandırılan tutarın tamamı üzerinden vergi kesilmesi gerekiyor.

Kesinti, çıkış aşamasında, ilgili emeklilik şirketi tarafından yapılıyor. Emeklilik şirketi bu vergi kesintisini, aktarımı yapan kurum ve kuruluşlar tarafından aktarım sırasında kendisine ayrıntılı bir yazı ile bildirilen gelir vergisi istisnası uygulanmış tutar üzerinden yapacak.

Ancak Müsteşarlıkça uygun görülen programlı geri ödeme tutarları ile üç yıllık süre içerisinde maluliyet veya ölüm nedeniyle sistemden çıkılması durumunda yapılan ödemeler üzerinden bu vergi kesintisi yapılmıyor.

İSTİSNA TUTARIN HESABI

İstisna edilecek tutar; dernek, vakıf veya sandıklar (7 Ekim 2001 öncesi kurulmuş olan emekli ve yardım sandıklarının üyeleri dahil) ile tüzel kişiliği olan meslek kuruluşlarınca gerçekleştirilecek aktarımlarda, bu kuruluşların üyeleri tarafından ödenen anapara tutarlarının değerlendirilmesinden doğan getiri tutarı olarak karşımıza çıkıyor. Sair ticaret şirketlerinin çalışanlarına ait taahhüt planları çerçevesinde aktarılan tutarlar ise daha önce herhangi bir vergilemeye tabi olmadığından, aktarılan bu tutarların tamamı getiri tutarı olarak dikkate alınıyor ve gelir vergisinden istisna olarak değerlendiriliyor.

ÜÇ YILI AŞARSA

Katılımcı tarafından bireysel emeklilik sisteminde, aktarım tarihinden itibaren üç yıldan fazla bir süre kalındıktan sonra çıkılması durumunda, aktarım nedeniyle istisna edilen tutarlar üzerinden yukarıda belirtilen vergi kesintisi (yüzde 3,75) yapılmıyor.

Aktarıma konu olan tutarlar, aktarım tarihinden itibaren bireysel emeklilik sisteminde kaldığı sürece yatırıma yönlendiriliyor. Katılımcıların BES'ten çıkmaları halinde ise aktarımdan gelen tutarlar ile BES'teyken ödenen katkı payları toplamının yatırıma yönlendirilmesinden elde edilen irat tutarları üzerinden vergi kesintisi (tevkifat) yapılması gerekiyor. Bu tevkifatın oranı ise katkı payı ödenen süreye veya bireysel emeklilik hakkı kazanılıp kazanılmadığına göre değişiyor. 10 yıldan az katkı payı ödeyip ayrılanlara yapılan ödemelerin irat tutarları üzerinden yüzde 15 oranında vergi kesiliyor. Bu süreden fazla katkı payı ödenmesi durumunda tevkifatın oranı yüzde 10, sistemden emeklilik hakkı kazanılması durumunda yüzde 5 olarak uygulanıyor.

ÖDEME Mİ KALMA MI?

Yukarıda belirtilen sürelerde katkı payı ödenmesi ibarelerinden ne anlaşılması gerektiği, bu sürelerin fiilen katkı payı ödenen süreler mi olduğu, yoksa belirtilen sürelerde kesintisiz olarak katkı payı ödenmesi bile sistemde kalınmış olmasının yeterli olup olmadığı konusunda tereddütler bulunuyordu. Bu konu sadece yukarıda açıkladığımız aktarımlardan sonra BES'ten ayrılanlar için değil, bir süre sistemde kalıp BES'ten ayrılan herkes için önem arz ediyordu.

Gelir İdaresi Başkanlığı, konuya ilişkin görüşünü geçtiğimiz günlerde açıkladı. Buna göre yukarıdaki ibarelerden bireysel emeklilik sisteminde kalınan sürenin anlaşılması gerekiyor. Başka bir

deyişle, bu sürelerde sürekli olarak katkı payı ödemesi yapıлып yapılmamasının önemi bulunmuyor, stopaj oranının sistemde bulunulan süreye göre belirlenmesi gerekiyor.

Başkanlık tarafından yapılan açıklamada, ayrıca, sistemde kalış süresinin hesabında sadece bireysel emeklilik sistemindeki sürelerin değil, madde kapsamındaki dernek, vakıf, sandık veya sair ticaret şirketlerinde geçirilen sürelerin de dikkate alınması gerektiği belirtiliyor.

KAZANÇTAN İNDİRİLEBİLİR

Bu işlemler sadece katılımcılar açısından gelir vergisi istisnasını içermiyor. Bireysel emeklilik sistemine aktarılan tutarlar, gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerince daha önce gider kaydedilmemişse, aktarıldığı yılın ticari kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınabiliyor. Bu aktarımın yapılması amacıyla bazı kıymetlerin satışı da söz konusu olabilir. Bu durumda yapılan taşınmaz veya iştirak hissesi satışından doğan kazancın, BES'e aktarılan kısma isabet eden tutarı da kurumlar vergisinden istisna olarak değerlendiriliyor.

KDV İSTİSNASI

Yukarıdaki kapsamda kısmen veya tamamen bireysel emeklilik sistemine aktarılması amacıyla satılan taşınmaz ve iştirak hisselerinin (müzayede mahallinde satışı dahil) devir ve teslimi katma değer vergisinden istisnadır. 2015 yılı sonuna kadar geçerli olan bu istisna, aktarılan tutarla orantılı olarak uygulanıyor.

DiĞER İSTİSNALAR

Aktarım işlemleri her türlü harçtan, düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden, lehe alınan paralar banka ve sigorta muameleleri vergisinden (BSMV) müstesnadır. Ancak bu istisnaların da aktarılabilecek tutarla sınırlı olarak uygulandığı unutulmamalı.